

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GODINU K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

IZLAZI SVAKOG ČETVRTKA

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGOVORNI
UREDNIK: VLADIMIR KULIČ
- UVRSTBE PO CIENIKU ILI POGODBI

God. II.

ŠIBENIK, 17. lipnja 1909.

Broj 60.

Naši radnici.

Zadnjih godina otvorile su se mnoge radnje po našoj Dalmaciji: upotrebljava se snaga Krke i Gubavice, dižu se oko Splita tvornice cementa, a već se odavna kopa u Promini cigljeni kamen. Eto jedan dio prirodnog blaga naše zemlje otvoren! eto zarade — uprav kad su godine izdale — tolikim hiljadam našeg siromašnog puka!

Ove bi radnje imale biti izvorom dobrostanja i napredka, umanjeње duga i nevolje. Koristi bi moglo izaći, ali hoće li je zaizbilj biti? Hoće li se dobre nade, koje su se u ove radnje postavljale, zaista izpuniti? — Mi se bojimo.

Ne spominjemo pravu dobit, one naimе milijune, koje će zgrčati tudjinske ruke poduzetnika i ono nekoliko naših dioničara, nego govorim o samoj dnevnoj zaradi što ju naši težaci dobivaju. To je mala stvar, krvavo dobivena, ali opet nije ništa, kad može, u ovim gladnim godinama, čoviek i momak, siromašak i isti dječak zaraditi, svaki dan bez razlike, po 1½ po dvi, po tri a neki i više kruna. Evo u samom Šibeniku ima do hiljadu zabavljenih radnika.

Zapušta se poljska radnja.

Mnoge su od naših težaka ove radnje spasile. Ali čuli smo tolike, osobito starije, gdje se i tuže: Gospodine moj, imam sina. Potreba je da radimo u polju, da i on radi za kuću. Saljem ga, ali neće. Ode na „vabriku“. Tamo mu je svaki dan gotov novac. Poljska radnja zaostaje, kuća nazaduje, a od sinovljeve dobiti nami nikakva korist. Jesu izdale godine i cijena našim proizvodim pala, ali se nipošto ne smi zapustiti zemlja. Što lozom, što duvanom, što žitom, što raznim voćem i zelijom uvijek bi se moglo učiniti da nam zemlja, tko je ima, uz pametno i ustrajno obradivanje, plati trud i uzdrži život.

Ima li štednje?

Kad naš težak ima u ruci, ne zna čuvati. Osobito po nekim krajevima, dok ima, troši i ruši u kući a još više u krčmi, a ni malo ne misli da se time po malo iz duga digne, da u kuću štogod namakne, da štedi biele novce za crne dane. Ovo je velika rana. Sovoga kraja tvornice su mnogim za napast. U subotu prime gotov novac. Jede se i pije a često i igra.

Koliko mladjarije ne uništi u nedjelju dobar dio onoga što je preko sedmice dobilo! Ne kažemo da ovako svak radi. Onda Bože učuvaj! Ali znamo da su se mnogi, odkad rade u tvornicam, i bez potrebe naučili u krčmu; da puno troše uzalud, pa uza svu liepu dobit ništane zaštediše. Kažite mi, koja je za ove i za njihove obitelji korist od radnja i tvornica?

U čemu se napreduje?

U prilikam, kakve su danas, mogu tvornice još sa jedne strane našem svijetu mnogo naškoditi. Tu dolazi ne samo naš težak, koji je u obće dobar, radiu i pošten, nego i radnika iz drugih krajeva, i iz tudjih država. Naši se sastaju sa ljudima koji ih mogu velikom zlu, a malom dobru naučiti. Nauče se tu ružnoj psosti i kletvi, priviknu se i na druga zla. Ona mladjarija, koja tu idje bez potrebe i proti volji svojih roditelja, ruši red u kući, posluh i vez u obiteljim. Koliki pak ne zapustiše svoje kršćanske dužnosti i od crkve se ne odalečiše? Stariji i razložitiji radnici ovo sami priznaju.

A sad da pitamo, kakav će biti čoviek koji vjeru zapusti i Boga ne poznaje? Kakva zadruga, gdje su popustale sveze izmed djece i roditelja? Sto će biti od jednog naroda, pa da bi i političku slobodu imao i vremenitim stvarim obilovao, ako je izgubio temelj, na kome se osniva mir i sreća svakog čovieka, sklad i ljubav zadruge, red i sigurnost društva?

Što smo htieli reći?

Mi smo ove stvari naveli, ne da govorimo proti radnjam i tvornicam. To bi bilo nepametno. Mi smo sigurni da one mogu pomoći k sreći i blagostanju našeg puka. Htieli smo reći, da nije sva sreća za narod u tome ako se tvornice dižu i prirodno blago naših krajeva uporabljaju. Htieli smo upozoriti na pogibelji koje nam priete iz radnja, ako radnici ostanu kao i do sada, ako ih se ne bude podučavalo gdje im je prva glavna korist: tvornica ili bolje, ako ih se ne bude priviklo štednji i učilo čega da se čuvaju; ako naše radnike ne počmemo udruživati u takove zadruge, koje će s jedne strane štititi njihova prava, a s druge pravo ih prosvietljivati i u dobru kršćanskom životu napućivati.

Ovo stavljamo na srce našim radnicim, a na promišljanje i svim onima koji imadu dužnost i sposobnost da rade za narod: vlasti u prvom redu,

pa i drugi naši javni i privatni ljudi. Ovo nam je najpreći i najozbiljniji posao, ovo temelj prave narodne politike.

Ružnoj rani zgodna ljekarija.

Prosjaci.

Kudgod pošao po bielome svijetu, svagdje ćeš naći ljudi nevoljnih i potrebnih, koji nemogu živjeti bez tudje pomoći.

Ima krajeva gdje su radi plodnosti zemlje i radišnosti stanovnika siromasi rjedji. Ima mjesta gdje ne vidiš prosjake odrpane da pružaju ruku po ulicam ili da hodaju od vrata do vrata; ali, gdje više gdje manje, svagdje ih ima koji ili očito ili sakrito kucaju na vratim milostivih srdaca.

Koliko mu drago nastojale države da svakog gradjanina sa svim potrebnim obskrbe, u nezgodi i bolesti mu priteku, ipak im neće nigda poći za rukom da biedu sasvim dignu sa zemlje. — Nek je danas svak providjen i zaklonjen, nek je svakome jednak dio novca i imanja označen, kroz same 24 ure stotina prigoda nesreće jali bolesti, igre ili razsipnosti uvesti će opet nejednakost medju ljude a za tim i potrebu da onaj koji nema prosi u onoga koji ima.

Milostinja.

Kome nije srce od kamena valja da ga dirne kad vidi pred sobom čovjeka hrama i betežna, nesposobna da sam sebe prehrani. Koga da ne gane na milosrdje udovica bez kuće i kućišta sa četom sirotčadi, ili starac klonuo i bolestan, koji nikoga i ništa neimadu, goli i bos, koricu kruha, žele, od gladi i leda skapaju? Ko da od svoga ne odkine i biedu im ne ublaži? Niesu li i oni ljudi, božja stvorenja, pa kako bi mogao imućniji sebe samo gledati i tovit, a onome biedniku pomoć uzkratiti?

Da, mućniji je dužan siromaha pogledati: na to ga steže savjest i srce potiče, to mu božji zakon naredjiva.

Lažni siromasi.

Onaj ima pravo da ga bolje stojeći uzdrže, koji niti svoga što ima, niti sam raditi može čime bi se prehranio.

Naprotiv milostinje ne zaslužuje čeljade koje bi moglo raditi, ali neće; koje svoga ima, ali voli od tudjega živiti.

Ovakav nije pravi nego lažni prosjak. On ne prosi nego vara, mnogim zalogaj odnosi a i sebi škodi.

Kažite pravo, bi li vi od svoga siromaštva odkinuli, kad bi znali da onaj, koji vam se ko puki prosjak prikaziva, nije potreban, nego da dobro jede i veselo se prolazi? Ne bi. On vas dakle vara.

Prosjak-varalica nepravdu čini pravim siromasim. On njihovo nosi i jede. Što bo odnese krivi prosjak neće ostati pravome, a

povrh toga koliko li ne trpe pravi siromasi radi nekih varalica? Ko se je više puta nasadio, kašnje se čuva, pa koliko krat ne odbije možda i pravog jadnika u strahu da ga i on ne vara.

Kradje i zločinstva.

Ružno je kad se mlado i zdravo čeljade daje na prosjačenje. U ličnosti se svakome zlu nauči.

U Francuzkoj — a biti će po prilici tako i u drugim državama — veliki dio kradja čine oni koji se broje među prosjake. Od stotine naime osuđenih radi lupežtine, osamdeset ih otpada na prosjake i skitalice; a od 100 ubojstva, 20 ih idje na ovu vrstu ljudi.

A koliko lažni prosjaci ne počine prijevare, koliko drugih prekršaja? Oni su većim dielom izgubili strah božji i stid ljudski, pa su na mnoga zla pripravnici.

Prosjačenje zdrava i krepka čovjeka ružna je rana ljudskoga društva. Država bi morala sve učiniti da ovakove osviesti i od ružnoga zanata odvрати.

Ja sam ti, dragi čitaoče, naumio govoriti o lažnim prosjacima i o načinu odveć zgodnu i pametnu, kako neke prosvjetljene države nastoje ovu vrst čeljadi ozdraviti i popraviti.

Zastupnik među Prosjacima.

Neki zastupnik u Parizu (Jure Berry) dao se od više godina da proučaje vladanje i življenje prosjaka. Rado bi s njima govorio i izpitivao ih, pratio njihove korake i zalazio — kadikad priobučen u priprostito radničko odijelo — u njihova noćišta i sastanke. On je došao do osvjedočenja, da jedan dio onih koji prose, nisu drugo nego ličnosti, proste varalice i skitalice. Imade ih ljudi baš od zanata, često su jedan s drugim u dogovoru i savezu.

Neki hine bolest ili beteg koji nemaju; drugi kažu da od više dana neimadu gdje zaraditi i da skapaju od gladi; treći da ih je zadesila kakva teška neugoda itd., samo da na jedan ili drugi način izmame milostinju.

Čujte nekoliko primjera.

„Sliepac“.

Na ulazu u kolodvor u jednome gradu sjedio je od dugo vremena neki tobožnji sliepac — čovjek stasit i još u napunu snage; tamne naočale pokrivale mu žalostne oči. Neke večeri — piše spomenuti zastupnik — kad sam tuda prolazio, dodije mi svojom prošnjom i ja ga — nisam neznam kako — nazva varalicom. Na tu rieč digne se kao biesan i zaboraviv da bi i u tome slučaju morao ostati sliepac, zadreči zdrave oči i navalio na me batinom da jedva izmakoh njegovim udarcim.

Nekoliko vremena po zatim prolazeć kroz Bordo opet se namjerih na mog deliju, koji je ovaj put sjedio u kolašcima, a jedan ga dečko vozukao po plakati moleći prolaznike da se smiluju i podare štogod njegovu sliepu i bolestnu otcu. Ja upozorih na to jednog mog prijatelja na sudu. Policija stade iztraživati i hoćete li vjerovati, iznadje da je taj tobožnji sliepac vodja ciele čete tatova. Buduć prizvan on i sukrivci na sud, dokazalo se je da je moj „sliepac“ počinio ništa manje nego trideset i tri kradje i nasilja! Digao je naočale na sudu i branio se, ali uzalud.

Radnik bez posla.

Često te zaustavi na ulici ili pred vratima, a osobito kasno u noći, čeljade pa ti prišapne: radnik sam bez radje, molim udielite štogod. Ovako se je stoput dogodilo onome zastupniku. On se domisli, pa doveze u dvor obilato drva, namjesti pilu i sjekiru, te bi takvog radnika bez zarade pozvao da mu dodje ciepati drva, a da će mu za svaku u ru radnje platiti 50 helera.

Preko dana radnik bi skoro uvijek našao koju izliku da odgodi svoj dolazak, a po noći rekao bi da ga eto odmah netom se srane. Medjuto moj ti je zastupnik uzalud čekao siromaha.

Od 194 radnika, tobož bez posla, kojima je on kroz četiri godine, od 1889 do 1892 ponudio tu laku ratinju a liepo nagradjenu, samo ih se je 18 odazvalo!

Prosjak-bogataš.

Neki starac u Parizu živio o milostinji. Noćio je u jednoj poderanoj, kukavnoj kolibici. Susjedi ne videć za jedan — dva dana starca, pomisle na kakvu nesreću i prijave se vlasti. Povjerenstvo dodje ka kolibi, razbi vrata i nadje prosjaka mrtva razpružena na malo slame. Prigleda kućerak i nadje u jegneme zavitku dionisâ raznih društava i kartela u vriednosti od 50 hiljada franaka i suviše dvi hiljade franaka u zlatu. Liepog siromaštva!

(Nastavit će se.)

Lakrdija.

Jadna je zaista Rusija; tamo vladar prava strahovlada.

List „Daily News“ donosi izvješće sastavljeno mu od kneza Kropotkina koje se bavi o nečuvenim nasiljima, ubojstvima i potlačivanju što se zbiva pod vladavinom onamošnjeg ministra predsjednika Stolipina. Treba samo znati da je Kropotkin crpao podatke na službenim vrelima.

Tu kaže on izmedju ostaloga, da tamo sve veće uzima maha nasilje ubijati bez parnice i s toga da se ubijstva sve više množe. Pak dodava, da je preko 74.000 proslavo u Sibiriju bez ikakove istrage i osude i to na puku denunciju. Tamnice su prepune te u njima umire godišnje tisuće i tisuće nevinih žrtava.

Ovo sve iznosi u javnost pod svojim imenom jedan ruski patriota i ne može se govoriti o nikakvoj novinarskoj izmišljotini.

U ovakvoj Rusiji našli su neki zastupatelji naroda da drže sveslavenski kongres, da tobože uzmu u zaštitu interese slavena koji se nahode po drugim državama. Tom su kongresu sudjelovali i ruski patriote i pokazali su velike zabrinutosti za sudbinu slavena i u našoj državi u kojoj priznavamo ne ide dobro, ali nema ruskih grozota. Mislimo da je svrha kongresistima bila, samo da se o njima govori. Nekim se ljudima hoće reklame.

Samo pomislimo, da je hrvatske interese tamo zastupao Dr. Trešić Pavičić, isto onako, kako ih je zastupao onda kada se penjao na palubu parobroda da se tamo u ime hrvata izljubi sa jednim Garibaldijem.

Česke je interese branio Klofač posjednik misterioznog hotela kod zlatne patke.

Slovenke pako uzeo je u osobitu obranu Hribar, još za njeko vrieme liberalni

zastupnik na carevinskom vieću, koji je sklapao i podpisivao skandalozne ugovore sa Niemcima proti slavenskoj pučkoj stranci. Ovi su vam branitelji naših interesa!

Pak da nije sveslavenski kongres prava lakrdija!

Da su kući ostali liepšu bi figuru bili učinili — a ruski patriote na mjesto da se brinu za drugoga, neka radje uznastoje biti kod kuće svojim od koristi, jer u Rusiji ne može biti gore nego li je.

Talijanski liberalci ne će rastave od Crkve.

U liberalnim krugovima Italije ne će niti da čuju za rastavu Crkve od države u smislu nekih pojedinih govornika u komori.

Liberalna „Nazione“ iz Florenze donasha članak poznatog novinara Mantegazze, u kojem se čita i ovi stavak: *moremo se otvoreno radovati da je komora tolikom većinom glasova odbila politiku proti Crkvi po uzoru francuzkom. Mnogi od onih što je izazvaše u Francuzkoj, uvidjaju sada njezinu neumjestnost i kobne posljedice.*

Doćim kod nas neki poput papiga hoće da oponašaju francuzke liberalce — jer im nije stalo za ništa; samo da je njima dobro pak odnio vrag sve. — I ovi su koji se danas nameću puku kano prosvjetitelji i usrećitelji! Dosta je zavaravanja.

Čuvajmo se magjarske i tudjinske slobode.

Kad nam ne bi to potvrdjivale osobe vjerodostojne i novine nepristrane, ne bi mogli zaista vjerovati da se šta takova može dogoditi u ovo doba obćeg napredka i razvikane slobode.

Šta svega rade Magjari sa drugim narodnostima koje imadu tu nesreću naći se s njima u zajednici, to je mučno opisati; — rade oni ni više ni manje nego onoliko koliko Niemci pruski sa Poljacima; hoće je dnostavno da ih istriebe. neka ih više nema

Neće im dakako počti to nikada za rukom postignuti, danas su drugačija vremena te i podjarmljeni narodi ne davaju se uništiti, nego nasuprot, što više zgnječeni, stiču to više odporne snage i u stanju su da odole sili ugnjetača. To je već naravi zakon. Ništa ne manje žalostno je čuti kako su jadnici mučeni na svakovrstni način. Nije im dosta udarati velike globe, zatvarati po tamnicam, nego traže da im raznarode djecu te ih donapokon liše zakonitog posjeda zakonom razvlastbenim i onim odkupa. Ovo je pravi despotizam, i neće doći do ovakova šta niti sami divljaci.

Ta svak imade pravo da žive, da se razvija i usavršuje. Kao što pojedinac tako i skupine — narodi idju za tim. Tko drugomu to prieči silnik je i tiran; a kad gleda da ga utuče u začecima iz kojih mu život, razvitak i usavršenje, onda poštuje pravim obojicom — zločincem najgore vrsti.

Ovako se ponašaju Magjari; oni osudjuju urednika rumunjskog lista „Drapelu b“ Nikolu Juganaru radi jednoga članka na četiri mjeseca zatvora i 400 kr. globe, a slovačkog književnika Josipa Kustvu, na tri mjeseca zatvora i 1200 kr. globe. Poznatog slovačkog patriotu Dr. M. Ivanku izabrana prošle godine za zastupnika u pe-

zinskom kotaru proti magjarskom kandidatu osudite na 10.000 kr. globe i na godinu dana zatvora pod izlikom da bi bio dražio. Dr. Ivanka iznova je kandidirao, ali je podlegao magjarskom nasilju; oblasti su upotrebljavale najniža sredstva i strašili izbornike.

Kao da sve to nije došta, staviše Dra. Ivanku iznova pod obtužbu, jer bi bio podmičivao izbornike. Lako im bilo naći krivih svjedoka.

A tko bi nabrojio sve što oni čine. Eno za izgled uže Hrvatske da prosudimo kako se dolikuje tu magjarsku pasminu.

Zaključiti vam je, da mi ne marimo niti za magjarsku, niti za njemačku, niti za talijansku, niti srbsku slobodu; mi hoćemo našu hrvatsku, onu slobodu koja nam kano narodu pripada i kojom nas je Bog obdario i nitko nam ju ugrabiti neće.

Ovo poručujemo svim onima koji se zagrijavaju za tudjom slobodom u nadi da će im ta pomoći da se dovine svoje. Ne negoradimo mi kano hrvati za Hrvatsku, našu milu domovinu, i postati ćemo slobodni.

Viesti.

Usljed više gradiva. Za ovaj broj izostao nam je članak o neredim na kotarskoj bolesničkoj blagajni. U dojučem broju donieti ćemo podulje članak o tim neredim.

Ivan Juras puk. Luke, iz Crnice prisustvovao je ovogodišnjoj procesiji na veliki Petak sa gorucom sviećom u ruci. Došao do briačnice Cosola, kod koje se nalazila djevojka Cvita Piljac, postavi svieću uprav izpod njezina nosa, a ova ju da se nebi opalila utrne, ali tako nezgodno, da je Jurasu pala svieća iz ruke za tle i slomila se u dva komada. Na to se Juras rasrdi i zgrabio polomljenu svieću, udari ovom više puta Cvitu u glavu tako, da se je svieća razdrobila u više komada a zatim opet udre ju višeputa šakom u glavu i tim joj prouzroči na čelu dosta priličnu oteklinu. Cvita se na to razplače, procesija se ustavi i izbuni narod, te tako to nepristojno Jurasovo ponašanje prouzroči javnu sablazan. Na prijavu redarstva Državno Odvjetništvo podigne protiv Jurasu obtužbu radi prestupka vridjanja crkve i prekršaja lake tjelesne ozlede, te se je u subotu dne 12. o. mj. držala razprava, kod mjesnog Okružnog Suda pa je Sudbeni Dvor Jurasu osudio na 2½ mjeseca zatvora.

Svega po malo.

Nauci turskih princeva.

Kako se iz Carigrada javlja izašla je irada kojom s odredjuje, da carski princevi moraju pohađati javne škole.

Ruski konzulat u Pragu.

Pitanje ruskog konzulata u Pragu je riješeno i konzulom imao bi postati grof Juraj Trubeckoi.

Revolucija u Limi.

„Agence Havas“ dobiva iz Lime viest: Pod vodstvom Pierolinim navalilo je mnoštvo naroda na vladine palače i uhvatilo predsjednika Luquia, da ga prisili na abdikaciju. Vladi vjerne čete oslobodile su Lequia i poubijala 40 ljudi. Tako je kako se drži revolucija dovršena.

Proti namještanju žena.

U Parizu sastalo se je društvo muževa, koji se obvezaše, da ne će uzimati žene koja imade kakovu mušku službu. Oni kane da takovu izjavu pošalju svim ženskim liečnicima, advokatima i sl. — da im dakle naviešte rat u najljepšoj formi. „Mi ne ćemo“ vele oni, „da nam žene otimaju kruh, a ako nam ga otimlju, samo je po sebi jasno, da ne mogu da budu više naše žene“.

Urota protiv ruskog cara.

„Journal“ javlja, da je opet otkrivena urota protiv careva života. Policija, koja je točno nadgledala Nikolajsku željeznicu, kojom bi imao car poći u Pultavu na proslavu dvjestogodišnjice pultavske bitke, otkrila je urotu. Za sigurnost carske obitelji poduzete su sve mjere opreznosti, a željeznicu čuva sada vojska.

Pobjeda salzburškog seljačkog saveza.

Poznato je, da gospodarsko društvo u Salzburgu izrabljuju liberali u protu-crkvene svrhe. Kršćanski salzburški seljački savez dokinuo je sada to izrabljivanje, izabravši u centralnu upravu muževu katolike koji jamče, da se što takova više ne će dogadjati. Na čelo društvu postavljen je grof Habert Galen stariji.

Slovenski i češki katolički djaci.

Katolički djački pokret napreduje sve bolje među slavenskim narodima. Sada se dižu Česi pravo zamjernim napretkom. Osobito su liepa izvješća o ovogodišnjem radu „česke lige akademike“. Od novaca ušlo je oko 4000 K a izdalo s 1600 K. Liga imade bogatu biblioteku i čitaonicu sa preko 60 časopisa u svim slavenskim i svietskim jezicima. U prošloj je godini održano 100 sastanaka, od ovih 60 pod vedrim nebom — pučka predavanja, u svih područja znanosti. Društvo stupilo je u tiesnu svezu s ostalim katoličkim akademskim slavenskim društvima, pa i sa „Domagojem“ u Zagrebu.

Izstup iz protestantske crkve.

Sve češći bivaju izstupi iz protestantske crkve. Tako je u šest berlinskih dieceza istupilo: god. 1906. 2876; g. 1907. 3802; g. 1908. 8118 osoba. Rinoda u Kölnu razpravljala je o tim izstupima, pa je na njoj župnik Steiniger konstatovao, da su to već stali činiti i gradjani. On drži, da je tome krivo mješanje religije s politikom (!) Sinodalni dvorski propovjednik Ohly primjećuje na to, da je još najviše kriv svemu ovome silan teror socijalne demokracije. Žalosi pojavi za protestante! Ne bi bilo s gorega, da idu k onima svojima odpalima propoviedati, mjesto što hodaju po katol. zemljama i trube svoju „Los vom Rom“. Oni ne mare ako gube tisuće svojih pristaša, ako mogu na drugoj strani sumo čim god škoditi katol. Crkvi.

Posveta grčko-iztočne katedrale.

U Kotoru posvetio je na 30. o. mj. biskup Jović s velikom svećeničkom asistencijom novu grčko-iztočnu katedralu. Dan poslie bila je svečana introvizacija i instalacija biskupova, kojoj su prisustvovali civilni i vojnički dostojanstvenici i izaslanici iz čitave Boke Kotorske. Na svečanom dineru bio je biskup Ucelini i mnogi drugi dostojanstvenici.

Madjarizacija Bosne.

Posve je naravno, da su Magjarima stale rasti zazubice za Bosnom i Hercegovinom, Malo po malo počinju ovdje uvoditi

na željeznice, kad drugamo ne mogu, svoj milozvuki jezik. Do sada su bos. hercegov. željeznice u naćenju s ugarskim uredovale njemački, ali sada dobiše svi ugarski željeznički uredi nalog, da ne smiju primati niti riešiti ništa u kojem drugom jeziku, osim službenoga magjarskoga. Gospoda u Beču pokloniše se volji Kossuthovoj i podpisaše to!

Kako se za služi novac.

U novinama nalazimo sliedeći primjer neobično uspješne špekulacije sa zemljištem. Posjednik jednoga komada zemlje u Drezdeņu prodade taj svoj imetak nekoj inostranoj banci za 970.000 maraka, a pri tomu je zaslužio 510.000 maraka. Banka prodade to isto zemljište jednom stranom arhitektu za dva milijuna maraka (zaslužila: 1,030.000 maraka). Ovaj arhitekt je pak u tom poslu najbolje uspio, jer prodade to isto zemljište jednomu strancu za 3,785.000 maraka, i to za vrijeme od 3 nedjelje. Razmak vremena od prve do posljednje izmjene posjeda, navodi se u listovima od 2 i pol ili 3 i pol mjeseca. Ukupni prirast cienne toga zemljišta iznosi 2,815.000. maraka ili, ako se priračuna k tomu i dobitak kod prodaje prvoga posjednika, iznosi dapače 3,325.000 maraka.

Abdul Hamid i — knjige.

Kod pretraživanja Jildizkioska našlo se jedna tisuće raznih knjiga — u štalama. Sva izdanja onih knjiga, od kojih se je exsultan Abdul Hamid bojao, jer su govorile o slobodi i pravdi. Ali još je zanimivije to, da se medju tima knjigama našlo na stotine zavežljaja biblija i korana. Takova je bila cenzura pod Abdul-Hamidom! — Pronadjene knjige su privremeno odpremljene u ministarstvo bogoštovja i nastave, a ovo će ih onda podieliti prosvjetnim knjižnicama po svim ovećim gradovima.

Osudjeni časnici u Turskoj.

Ratni je sud osudio albanskog pukovnika Rizzu iz Djakova na doživotnu tamnicu, a jednog visokog časnika na 5 godina tamnice. Na 1. o. mj. bila su oba časnika u ratnom ministarstvu degradirana.

Pokolji Jermena.

Iz Carigrada javljaju, da se bogata i ugledna aleksandrijska kolonija Jermeno skupila i ujedinila za zajednički rad u korist svoje braće u Aziji. Kod toga dogodila se gotovo nevjerovatna činjenica, da su se šizmatiski i protestantski Jermeni složili s katolicima i odaslali brzojav sv. Ocu u kojem ga mole, da upotriebi svoj upliv kod vlasti, u korist proganjanih kršćana. Kada se zna, kako daleko stoje jermenske konfesije jedna od druge, može se iz toga zaključiti doista grozna bieda progonjenih Armena.

Četiri znamenita jubileja.

Rusija slavi ove godine četiri slavna jubileja. Osim dvjestogodišnjice Poltavske bitke navršuje se ove godine 150 godina od ruske pobjede nad Fridrikom II. kod Kundersdorfa, nadalje 100 godina od posljednjeg rusko-austrijskog rata (god. 1809.), šestdesetogodišnjica od bitke sa Magjarima pod Vilagošem i kapitacija Görgeva pred Paskievičem. Poltavsku bitku slavi ruska vojska, dok se tri ostala jubileja samo spominju u novinstvu. Tomu se ne valja čuditi — primjećuje „Novoe Vremja“ — jer su sa tri posljednje pobjede kobne pogriješke. Jedino je Poltavsku pobjedu veliki genij Petra Velikoga upotrebio u korist Rusije. Taj dosjetljivi Rus

je slutio, kakva opanost prieti Rusiji sa zapada. On je predviđao, da će Evropa pod ovom ili onom izlikom ponoviti svoju navaiu na plodnu sarmatsku ravnicu. God. 1612. zauzeo je Moskvu poljski kralj iz Švedske dinastije Vaza. Za sto godina Karlo XII. opet je ponušaio da osvoji tu prijestolnicu Rusije. Na početku 19. vieka Napoleon je ušao u drevnu rusku stolicu. No sva tri puta ruskim je junaštvom suzbijena navala zapadne Evrope i očuvana baština praotaca. I sada se opet završuje stoljeće, i ako se može vjerovati pisanju i govorima njemačkih političara, zapadni val opet prieti navalom Rusije. Poznato je, da je poslie Kumerdorfske bitke Fridrik II. uzalud tražio po bojištu, da ga pogodi rusko tane, koje bi mu opralo sramotu poraza. Nu zato je ruska politika puno pomogla Prusiji, da se je preporodila i da je stala na čelo sjedinjenoj Njemačkoj. Slične je pogriješke Rusija učinila i spram Austrije. Poslie bitke kod Vilagoša javio je Paskijević caru Nikoli I.: „Ugarska leži pred nogama Vašega Veličanstva“. Velikodušni ruski car darovao ju je mladom caru Franji Josipu.

(! Opaska „J.“)

Taft u privatnom životu.

Predsjednik sjedinjenih država Taft je doista podpunu demokrata. Prije je u „bieloj palači“ vladao hladni oficijelni duh, ali sada je postalo u njoj posve „gemütlich“. Dok je prije sve vrvilo od sluga i policija, ima ih sada samo 26 u cijeloj palači. Gospodarstvo vodi sama gospodja Taft uz pomoć jedne ključarce. Najbolje se Američanima dopalo, kad im jednoga dana dveo predsjednik u svoju palaču kravu muzaru — da imade dobar zajutak. Krava ta poznata je svima — ali samo pod imenom „Krava“ — svoje ime izgubila je u posjedu predsjednika sjedinjenih država.

Spomenik Adamu i Evi.

U Baltimoreu u Americi postavio je bogataš Brady spomenik Adamu i Evi, našim praroditeljima, jer — veli Brady — da nije bilo njih, ne bi bilo ni tolikoslav nih ljudi. Doista na tako originalnu ideju može samo Ameri-kanac da odje. Hvala američkoj savjesnosti, došli su i praroditelji do spomenika!

I opet nova bolest.

Nova bolest pokazala se je u Kalabrij i Siciliji. Već prije bila je raširena u Indiji, gdje ju zovu „Gola-Azar“. Na tielu pokazuju se mrlje sitne kao uši, pa se šire posvuda. Ako se pokažu sa groznicom, onda prouzrokuje smrt. Proti toj bolesti ne pronadjoše još lieka.

Moderni kardinal.

Kad je današnji belgijski primas Mercier bio pozvan sa sveučilišne stolice u Louvainu na nadbiskupsku u Mecheln, malo tko je slutio, kako je moderan bio ovaj profesor. Sve se je zapanjilo, kad je novi nadbiskup započeo svoje nadpastirsko djelovanje u automobilu obilazeći nadbiskupiju, a tako je lako prije podne vizitirao nekoliko župa, poslie podne vodio sjednicu kaptola, sat kasnije u Bruselju primao gradsko svećenstvo, a na večer u Antverpenu držao javno predavanje o bilo kakvom svjetovnom pitanju. Sve je bilo zapanjeno, kad je malo iza toga poslao liberalnoj briseljskoj „Gazzetti“ jedan duhovit protučlanak pun humora. Liberalni list bio je podpunu pobiedjen te šaljivo nadodao, da mu se svidja, kad bi kardinal i dalje suradjivao kod njih. Još je više bilo senzacije, kada je pred nekoliko mjeseci kardinal u recima socijalno demokratskog lista „Temple“ u Bruselju objelodanio jednu polemiku proti tome listu, koji je to morao donieti po tiskovnom zakonu i ako nerado. Na veliku nedjelju vidio je Bruselj kardinala kao „športsmanna“ u njegovim zidinama: kao dar pobieditelju u nogometnoj utakmici dao je kardinal skupocienu čašu za igru, koju su polučili odrasliji djaci nadbiskupskih gimnazija Mechebi i Louvainu. Borbi je prisustvovao kardinal, koga je na taj „šport“ oduševljeni priestonasljednik princ Albert pratio. Sve otmenije u Bruselju promatralo je tu borbu. U borbi baci jedan mladić loptu kardinalu u lice, i bila bi kardinala i udarila u lice da je nije princ Albert stojeć kraj nadbiskupa u dobar čas rukom odbio. Toj su se upadici od srca svi nasmijali. Na koncu su dobili pobjedu djaci kolegija lourainskoga. Kareinal je sa budućim kraljem na to opet u automobilu ostavio igralište.

Naatić usdjen na smrt.

„Vossische Zeitung“ piše; Ovih dana obdžavala se je u jugoslavenskom klubu skupština teroričkih nacionalista, te je izrečeno više smrtnih osuda za razne osobe, koje su sudjelovale u veleizdajničkim procesima u Cetinju i Zagrebu kao izdajice narodne stvari. Medju inim nalazi se i Nastić, knez Nikita te dvoica zagrebačkih čivovnika.

Umro bogataš.

Charles Morrison, najbogatiji čovjek u Englezkoj umro je. Ostavio je svojim nasljednicima gotovine 288 milijuna kruna. Za nasljednu pristojbu od 55 mil. kruna moći će vlada nabaviti jednu ratnu dreadnught — ladju.

Ratne ladje bez dima.

Nedavno odkriše Japanci na poluotoku Koreji bogata vrela kamenog ulja. Odmah Japanci pomisliše, da ovo ulje upoiriebe za pogon svojih ratnih brodova. Loždnje kamenim uljem s jedne strane omogućuje, da se ratne ladje nikako ne dime, te povećaju njihovu strategičku vriednost, s druge strane ratna ladja tierana kamenim uljem u slučaju potrebe može pustiti od sebe čitave oblake pima, te tako može iz vida neprijatelju izmaći. I naža pomorska uprava naložila je da se čine slični pokusi i kod naših ratnik brodova. **Proti novom škol. zakonu u Francuzkoj.**

Biskup u Chalonsu, monsignor Sevin, držao je govor na skupštini frnzuskih patriota u Eperanaju, te je medju inim rekao: Ako parlament primi zakon, koji griješ proti autoritetu žkole, to će on biti prvi, koji će poticati na neopokornost tim zakonima. Tamnica ga ni malo ne straši, jer on zna, da će ga katolici još više cieniti.

„Hrvatska Tiskara“ (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik

Hrvati i Hrvatice!

pomozite družbu
Svetog Ćirila i Metoda!

➡ Svoj k svome! ➡

Župnici crkovinarstva bratovštine
koji žele

prave svieće

od pčelnog voska

neka naruče na

„Jedinu hrv. tvornicu voštanih svieća“
na paru

Vladimira Ćulića, Šibenik (Dalm.).

Ponude i cienici šalju se badava i franko.

HRVATSKA TISKARA - ŠIBENIK

obskrbljena je sa najmodernijim i najsavršenijim strojevima, te prima sve u štamparsku struku zasjecajuće radnje, od najjednostavnijih do s najfinijim ukrasima izradjenih, a sve uz umjerene ciene. — Ima bogati izbor slova, a može izim štampanja izradjivati svakovrstne radnje u bojama.

Preporuča svoju izvrstno uredjenu KNJIGOVEŽNICU.